

Opvoeden tot goede christenen
Erasmus sprak Latijn en schreef in het Latijn. Dat was de taal van de wetenschap en van de kerk. Hij heeft veel boeken en heel veel brieven geschreven. Zijn meeste boeken gaan over hoe een mens zich hoort te

gedragen en over onderwijs en opvoeding. Erasmus wilde de mensen opvoeden tot goede christenen. Zijn populairste boek is *Lof der zotheid*. Daarin drijft hij de spot met de ijdelheid en de hebzucht van de mens.

Humanisten bestuderen de klassieken

Erasmus was een aanhanger van het *humanisme*. In de middeleeuwen was een humanist iemand die de **KLASSIEKEN** (de schrijvers, dichters en denkers uit de klassieke oudheid) bestudeerde. De humanisten vonden het werk van de klassieken het toppunt van de menselijke beschaving. Als je Latijn leerde en je verdiepte in wat de oude Grieken en Romeinen geschreven hadden, dan werd je volgens de humanisten een beschaafd en goed mens.

Een humanist denkt na over de mens

De humanisten verdiepten zich in de mens. Ze hielden zich bezig met vragen als:

- Wat is de mens eigenlijk voor wezen?
- Wat moet een mens doen (en laten) om een goed mens te zijn?
- Wat is de zin van ons bestaan?

Voor de antwoorden gingen ze te rade bij de Bijbel en bij – je raadt het al! – de klassieken.

Katholieken en protestanten

In de tijd van Erasmus ontstond een nieuw soort christendom: het **PROTESTANTISME**. Protestanten zijn christenen die niet katholiek zijn. Het protestantisme kreeg in de Nederlanden veel aanhang. Erasmus bleef echter katholiek, al had hij wel veel kritiek op de katholieke kerk. Maar, dacht hij, als de mensen hun gezonde verstand gebruikten, dan zouden de misstanden in de katholieke kerk wel worden opgelost.

Erasmus pleitte voor verdraagzaamheid. Maar de toekomst zou helemaal geen verdraagzaamheid brengen! Want in de 16e en 17e eeuw braken er godsdienstoorlogen uit tussen katholieken en protestanten en werden mensen met een ander geloof vaak fel vervolgd.
(Zie www.surfspin.nl/beeldenstorm.html)

VRAGEN & OPDRACHTEN

Je hebt nodig: een woordenboek.
En als je ook de extra opdracht 13 doet: vel wit tekenpapier, kleurpotloden of viltstiften, plaatje piepschuim of karton, schaar of mesje, lijm.

1. Zet in chronologische volgorde:

(Chronologische volgorde: het oudste komt eerst.)
Erasmus, Karel de Grote, uitvinding boekdrukkunst.

- .....
- .....
- .....

2. Tijd van ontdekkers en hervormers

Erasmus leefde in de **TIJD VAN ONTDEKKERS EN HERVORMERS**. Deze tijd duurde van ± 1450 tot ± 1600. Eén van de onderstaande ontwikkelingen hoort niet bij de tijd van ontdekkers en hervormers. *Streep die door.*

- Hernieuwde belangstelling voor de klassieke oudheid.
- Aandacht voor wetenschap en voor ontdekkingen.
- Splitsing van de christelijke kerk in een katholieke en een protestantse kerk.
- Ontstaan van de eerste steden in de Nederlanden.

3. TOPODETECTIVE

a. Waar zal dit borstbeeld van Erasmus staan?

- Delft   Haarlem
- Gouda   Leiden

b. Waarom staat er in deze stad een beeld van Erasmus?
.....

4. Humanisme in de middeleeuwen

Humanisten zoals Erasmus bestudeerden de geschriften uit de **KLASSIEKE OUDHEID**, met andere woorden ...

- boeken uit de oertijd
- verhalen uit de Bijbel
- geschriften van de oude Grieken en Romeinen
- geschriften uit de begintijd van het christendom

5. Klassieke talen

Erasmus leerde de **KLASSIEKE TALEN**. Zo kon hij heel goed de boeken uit de klassieke oudheid bestuderen en de geleerde boeken uit de begintijd van het christendom. *Welke twee talen worden hier bedoeld?*
(Op een gymnasium krijg je er les in.)

- .....

Desiderius Erasmus Roterodamus

(± 1467 - 1536)

Omstreeks 1450 werd de boekdrukkunst uitgevonden. Dankzij het gedrukte boek konden nieuwe ideeën zich snel verspreiden en kregen geleerden meer invloed. Een wereldberoemd geleerde is Erasmus van Rotterdam.

Die baret past ons allemaal!

Een geleerde monnik

Erasmus werd geboren in Rotterdam, maar groeide op in Gouda. Toen hij ongeveer 20 was, werd hij monnik in een klooster. In het klooster stonden boeken uit de **KLASSIEKE OUDHEID** (dus uit de tijd van de Grieken en Romeinen). Erasmus bestudeerde die boeken en werd heel goed in *Latijn*. Later leerde hij ook *Grieks*.

Erasmus ging naar de Latijnse school in Deventer. Hij is afgebeeld in een raam van het schoolgebouw.

Reizen en studeren

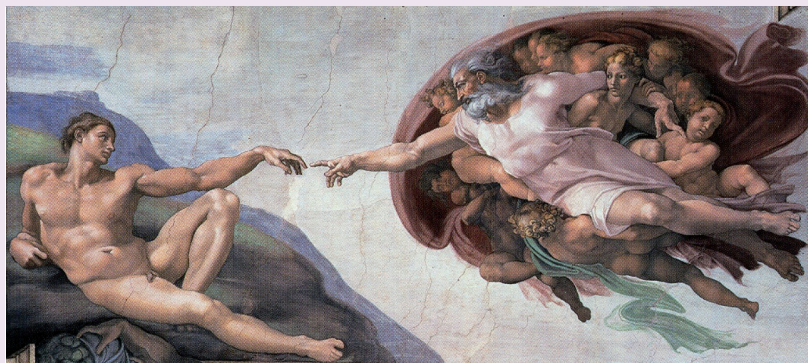
Monniken leefden volgens strenge kloosterregels. Daar hield Erasmus niet zo van. Hij wilde liever rondreizen en studeren aan een universiteit. Hij mocht uit het klooster weg om secretaris te worden van een bisschop. Later ging hij theologie* studeren in Parijs.

Erasmus heeft in veel verschillende steden gewoond en noemde zich een *wereldburger*. Hij werd beroemd en kreeg veel invloed. Erasmus is de raadgever geweest van **KEIZER KAREL DE VIJFDE**, de machtigste man van Europa.*

* Theologie is de wetenschap die het christendom bestudeert.

* Karel de Vijfde is níét dezelfde keizer als Karel de Grote, want Karel de Grote leefde 700 jaar vóór Erasmus!

Het humanisme ontstond in de 14e eeuw in Italië. In dezelfde tijd, ook in Italië, ontstond een nieuwe stroming in de kunst. Kunstenaars gingen werken naar het voorbeeld van de kunst van de Grieken en Romeinen. Deze stroming heet de **RENAISSANCE**. De Italiaanse renaissancekunstenaars **LEONARDO DA VINCI** en **MICHELANGELO** waren tijdgenoten van Erasmus.

Stukje van de **De Schepping**, de beroemde gewelfschildering van Michelangelo in de Sixtijnse Kapel in Vaticaanstad (Rome). (Die blote meneer is natuurlijk Adam.)

6. De Bijbelvertaling van Erasmus

Het **NIEUWE TESTAMENT** is het tweede gedeelte van de Bijbel. Het gaat over Jezus. Het is oorspronkelijk geschreven in het Grieks. Erasmus vertaalde het Nieuwe Testament vanuit het Grieks naar het ...

O dialect van Rotterdam O Latijn O Nederlands
(Het antwoord staat niet in de tekst, maar wat denk/gok je?)

7. Erasmus was een humanist

Hieronder staan vier beweringen over middeleeuwse humanisten, zoals Erasmus. Eén bewering is niet waar. *Streep de onjuiste bewering door.*

- Humanisten bestudeerden de klassieke oudheid.
- Humanisten dachten veel na over het mens-zijn.
- Humanisten geloofden niet in God.
- Humanisten vonden dat je goed moet nadenken.

8. Erasmus wilde de mensen opvoeden tot goede mensen

Noem drie eigenschappen die jij bij een goed mens vindt passen.

- .....
- .....
- .....

9. Laat je KERSENPIT kraken!

Volgens Erasmus worden mensen niet geboren, maar gevormd.

Wat zou hij daarmee hebben bedoeld?

- .....
- .....

10. de TAALMAKERIJ

Erasmus was een wereldburger. Dat is iemand die zich in alle landen thuisvoelt. Een ander woord voor wereldburger is *kosmopoliet*. Behalve kosmopoliet was hij ook *auteur, ethicus, filoloog, filosoof, humanist, pacifist, theoloog*.

Zet deze woorden bij de juiste omschrijving.

- .....: wereldburger (is overal thuis)
- .....: bestudeert de taal (taalkundige)
- .....: bestudeert de godsdienst (godgeleerde)
- .....: bestudeert de klassieke oudheid
- .....: bestudeert de levensvragen (wijsgeer)
- .....: denkt na over wat goed en slecht is
- .....: is tegen oorlog en geweld
- .....: schrijver

11.extra Humanisme in de 21e eeuw

Moderne humanisten verschillen in sommige opzichten van de middeleeuwse humanisten.

Hieronder staan vier beweringen. Eén ervan is niet waar. *Probeer te bedenken welke dat is en streep die door.*

- Moderne humanisten bestuderen de klassieke oudheid.
- Moderne humanisten geloven vaak niet in God.
- Moderne humanisten vinden dat je *kritisch* moet zijn. (Je moet niet zomaar alles geloven!)
- Moderne humanisten vinden dat je *redelijk* moet zijn. (Je moet openstaan voor de argumenten van de ander.)

12.extra Denkvrage over de RENAISSANCE

Lees de kadertekst over de renaissance (zie linksboven). *Renaissance* betekent letterlijk 'wedergeboorte' (het opnieuw geboren worden). *De wedergeboorte waarvan?*

.....

13.extra Zet een TEGELTJESWIJSHEID op papier.

- Kies je favoriete spreekwoord (kijk eventueel in een spreekwoordenboek).
- Knip een stuk papier uit ter grootte van een wandtegel.
- Schrijf je spreekwoord zo sierlijk mogelijk op je tegel.
- Versier het alsof het een ouderwets wandtegeltje is.
- Plak je tegeltje op karton of op dun piepschuim.
- Snij het overvloedige karton of piepschuim weg (pas op je vingers!).
- Hang het tegeltje in de klas of ... boven je bed!

beeld van Erasmus in Rotterdam >

Erasmus

wereldberoemd geleerde uit Rotterdam

